

Γεωγραφικά στοιχεία και κλίμα. Ο νομός Καστοριάς είναι κυρίως ορεινός, αφού από τα 1.685 τ. χλμ. της επιφάνειάς του μόνο 209 είναι πεδινά. Στα δυτικά υψώνεται η οροσειρά της Βόρειας Πίνδου (κορυφές Γράμμος, Κιάφα, Σούφλικας και νοτιότερα Επάνω Αρένα, Κάτω Αρένα και Μπουχέτσι) που καθορίζει τα όρια του νομού με τον νομό Ιωαννίνων. Ανατολικότερα και παράλληλα προς τη Βόρεια Πίνδο υψώνεται το Βόιο με τις κορυφές Ψωριάρικα (1.441 μ.), Άσπρη Πέτρα (1.528 μ.), Πύργος (1.758 μ.), Παλιοκρίμι (1.805 μ.) κ.ά. Οι βορειότερες κορυφές του Γράμμου, Γκούμπελ και Μπανταρός, μαζί με μία από τις βορειότερες κορυφές του Βοΐου, την Αλεβίτσα (1.585 μ.), καθορίζουν τα όρια του νομού με την Αλβανία, ενώ στο βόρειο τμήμα υψώνονται οι νότιες κορυφές του Τρικλαρίου, Όρλοβο (1.715 μ.) και Μπούτσι (1.776 μ.). Στα ανατολικά υψώνεται το Βέρνο ή Βίτσι (Τσούκα, 1.679 μ.) και στα νότια οι νότιες κορυφές του Ασκίου (ή Σινιάτσικου), που αποτελείται από κρυσταλλικά πετρώματα και ανήκει κυρίως στον νομό Καστοριάς, στον οποίο βρίσκονται και οι κορυφές του, Κάστρο Ζώτα (1.413 μ.), Μορίκα (1.655 μ.), Κορησός (1.386 μ.) και Βογάτσικο (1.361 μ.). Μεταξύ Βέρνου και Ασκίου σχηματίζονται τα στενά της Κλεισούρας, απ' όπου διέρχεται η οδική αρτηρία Καστοριάς-Φλώρινας. Ανάμεσα στους ορεινούς όγκους σχηματίζεται μια ψηλή λεκάνη, το οροπέδιο της Ορεστιάδας ή Καστοριάς, που αποτελεί το βορειότερο τμήμα της Μεσελληνικής αύλακος.

Φυσικός υδροκρίτης του νομού Καστοριάς είναι το Βόιο μαζί με τον Γράμμο και τις κορυφές του, Κιάφα, Σούφλικα κ.ά. Στα δυτικά αυτής της γραμμής όλα τα νερά της βροχής καταλήγουν στο Ιόνιο· βόρεια και ανατολικά καταλήγουν στον Αλιάκμονα, ο οποίος εκβάλλει στο Αιγαίο. Βασικό υδρογραφικό στοιχείο του νομού είναι ο Αλιάκμονας, ο οποίος διαρρέει τον νομό σε όλη την έκτασή του και, μαζί με τους παραποτάμους του, αποχετεύει τη λεκάνη του. Ένα μέρος των επιφανειακών υδάτων της λεκάνης συγκεντρώνεται στα χαμηλότερα σημεία της και σχηματίζει τη λίμνη της Καστοριάς ή Ορεστιάδας, η στάθμη της οποίας βρίσκεται σε υψόμετρο 620 μ. Όταν η λίμνη υπερχειλίζει, τα νερά της αποχετεύονται στον Αλιάκμονα. Στην κοιλάδα που σχηματίζεται μεταξύ Βόρειας Πίνδου και Αώου ρέει ο Σαραντάπορος.

Το κλίμα του νομού είναι ηπειρωτικό, ενώ κλίνει συγχρόνως προς το μεσευρωπαϊκό. Γενικά, η μέση μηνιαία θερμοκρασία υπερβαίνει τους 20°C μόνο από τον Ιούνιο έως τον Σεπτέμβριο. Ο χειμώνας είναι δριμύς και είναι συχνό το φαινόμενο του ολικού παγετού, της διατήρησης δηλαδή της θερμοκρασίας σε όλη τη διάρκεια της ημέρας υπό του μηδενός. Οι απόλυτα ελάχιστες θερμοκρασίες είναι χαμηλότερες από τους -20°C και πολλές φορές η λίμνη και τα ποτάμια παγώνουν. Την τραχύτητα του χειμώνα εντείνουν οι σφοδροί τοπικοί άνεμοι καθώς και εκείνοι που κατεβαίνουν από τα χιονισμένα βουνά. Το καλοκαίρι η θερμοκρασία πολλές φορές υπερβαίνει τους 40°C. Η περιοχή είναι πολύ υγρή τους χειμερινούς μήνες και σχετικά ξηρή τους καλοκαιρινούς (σχετική υγρασία αέρα: άνω των 80 βαθμών κατά τον Δεκέμβριο-Φεβρουάριο, 50-55 βαθμούς τους θερινούς μήνες). Η νέφωση είναι μεγάλη (6 βαθμοί της κλίμακας 1-10 από τον Οκτώβριο έως τον Απρίλιο, 2 τον Ιούλιο-Αύγουστο· 80 αίθριες και 90 νεφροσκεπείς ημέρες ετησίως). Το πολύπλοκο ανάγλυφο και τα ισοβαρικά συστήματα που επικρατούν

έχουν ως αποτέλεσμα τη συχνή μεταβολή της διεύθυνσης και της έντασης των ανέμων· πάντως συχνότεροι είναι οι άνεμοι του βόρειου τομέα από ΒΔ προς ΒΑ. Το ετήσιο βροχομετρικό ύψος κυμαίνεται από 600 έως 800 χιλιοστά στα πεδινά, ενώ στα ορεινά υπερβαίνει τα 1.200-1.400 χιλιοστά και τείνει να κατανεμηθεί ομοιόμορφα κατά τους διάφορους μήνες, χαρακτηριστικό στοιχείο του κλίματος μεσευρωπαϊκού τύπου. Το χιόνι είναι συνηθισμένο φαινόμενο κατά την ψυχρή εποχή, ιδίως στα ορεινά. Οι καταιγίδες θερμικής προέλευσης, είναι σχετικά συχνές κυρίως κατά τη θερμή εποχή του έτους.